

Gemeenteraad

Zitting van 20 april 2021
Programma - Duurzaamheid

2021_RAAD_00013 - Vaststellen definitief bod en Hoofdlijnenakkoord Regionale Energiestrategie West-Overijssel - besluitvormen

Overlegd met

Rob Tax

Portefeuillehouder

T. Bijl

Samenvatting

In West-Overijssel is de afgelopen jaren gewerkt aan de totstandkoming van het definitieve bod voor de Regionale Energie Strategie (RES); de RES 1.0. Het bod dat in RES-regio West-Overijssel voor de opwekking van hernieuwbare elektriciteit uit zon en wind wordt voorgelegd, bedraagt inmiddels 1.826 GWh (1,8 TWh). Gemeente Steenwijkerland neemt hiervan, uitgaande van het vastgestelde beleid 'Zonnepanelen op (Steenwijker)land', 171 GWh voor rekening, bestaande uit 125 hectare zon op land en 25 hectare zon op dak. Ten behoeve van dit bod en de uitwerking van een aantal voornemens dat in de concept-RES is opgenomen, wordt een concept-Hoofdlijnenakkoord voorafgaand aan de uitwerking van de RES 1.0 voorgelegd. Dit betreft onder andere het bod op elektriciteit en de energiemix, de zoekgebieden, de ruimtelijke ontwerpprincipes, de procesparticipatie, lokaal eigendom, maatschappelijke kostenefficiëntie en de Regionale Structuur Warmte. Op al deze punten worden concept-afspraken voorgelegd in het Hoofdlijnenakkoord. Tevens wordt uw raad gevraagd het bod van Steenwijkerland van 171 GWh definitief vast te stellen ten behoeve van de RES 1.0.

Met deze vaststelling geeft Steenwijkerland aan dat zij zich beperkt tot de 125 Ha zon op land en 25 Ha zon op dak en dat dit geldt voor Steenwijkerland als de definitieve inbreng voor de RES 1.0.

Beschrijving

Inleiding

Context

In 2018 bedroeg het energieverbruik in Steenwijkerland 3.551 TJ. Dit verbruik is onderverdeeld in 1.542 TJ (43%) voor warmte, 628 TJ (18%) voor elektriciteit en 1.382 TJ (39%) voor mobiliteit (bron: klimaatmonitor.nl). Om de effecten van klimaatverandering relatief beperkt te houden, moet in 2050 het volledige energieverbruik (minus gerealiseerde besparing) hernieuwbaar worden opgewekt, zoals vastgesteld in het klimaatakkoord en in onze eigen ambities.

In de RES wordt ingegaan op het deelaspect elektriciteit, waarbij de 30 RES-regio's in 2030 een totale doelstelling van minimaal 35 TWh (126.000 TJ) aan opwekking van hernieuwbare elektriciteit moeten realiseren. RES-regio West-Overijssel heeft met de concept-RES een voorzet gedaan voor een bod van 1,6 TWh (5.760 TJ) binnen deze doelstelling, inmiddels toegenomen tot ruim 1,8 TWh. 171 GWh (615,6 TJ) daarvan, een aanzienlijk deel van onze huidige elektriciteitsvraag, wordt door onze gemeente opgepakt als gevolg van het beleid 'Zonnepanelen op (Steenwijker)land'. Dit deel is opgebouwd uit 125 hectare zon op land (circa 113 GWh of 406 TJ) en 25 hectare zon op dak.

Regionale Energiestrategie

Op 17 december 2019 heeft de raad een besluit genomen over de Startnota RES West-Overijssel. Hierin is het proces vastgelegd voor deelname aan de Regionale Energiestrategie West-Overijssel. Uitgangspunt daarbij was dat de RES West-Overijssel opgebouwd wordt vanuit bestaande plannen en ambities van de gemeenten en dat deze leiden tot een regionale strategie met een bod op de opwekking van duurzame elektriciteit en een Regionale Structuur Warmte.

Op 21 april 2020 is door alle betrokken besturen de besluitvorming over de concept-RES West-Overijssel "Naar een opgewekt West-Overijssel" afgerond. Op 19 mei 2020 is aan de raad een adviesnota met betrekking tot deze concept-RES voorgelegd, waarin de raad werd gevraagd moties van wensen en bedenkingen voor het vervolg mee te geven, vooruitlopend op het definitieve bod. Deze moties zijn als bijlage aan dit voorstel toegevoegd, waarbij is aangegeven op welke plaatsen in het Hoofdlijnenakkoord een relatie ligt met de betreffende moties. De concept-RES gold als tussenresultaat voor de regionale strategie op de energietransitie en als bijdrage van West-Overijssel aan het Nationaal Programma RES.

De RES 1.0 vormt het definitieve bod dat op 1 juli 2021 namens de gezamenlijke gemeenten wordt ingediend. Voorafgaand daaraan wordt aan de raden, staten en algemene besturen voorgesteld het besluit te nemen de RES 1.0 in te dienen als bijdrage van de regio West-Overijssel aan het Nationaal Programma RES.

Hoofdlijnenakkoord

Op verzoek van de werkgroep Raden, Staten en Algemeen Besturen (RSAB)¹ heeft het bestuurlijk platform op 20 januari 2021 besloten het besluitvormingsproces voor de RES 1.0 in twee fasen te organiseren. Eerst wordt een concept-Hoofdlijnenakkoord, dat als bijlage aan dit voorstel is toegevoegd, voorgelegd aan de raad. Door middel van moties en/of amendementen kan de raad invloed uitoefenen op de afspraken. In een tweede fase wordt de definitieve RES 1.0 voorgelegd, waarbij de raad wederom de mogelijkheid heeft moties en/of amendementen in te dienen. Hiermee wordt beoogd maximaal ruimte te bieden aan de volksvertegenwoordigende organen invloed uit te oefenen op de RES 1.0. Het Hoofdlijnenakkoord heeft primair de functie te toetsen of en in welke mate de raad de afspraken onderschrijft die de basis vormen voor de RES 1.0.

In het bod van West-Overijssel zit nu veel zon. Op regionaal niveau wordt in het Hoofdlijnenakkoord voorgesteld de gezamenlijke ambitie voor 2030 te formuleren naar een aandeel van 60% wind aan hernieuwbare opwekking. Dit betekent niet dat deze ambitie in iedere gemeente met eenzelfde percentage wordt neergezet. Gemeenten vertonen immers verschillen in kansen en beperkingen. Deze doelstelling komt voort uit de analyse op zowel het ruimtelijk vlak als van de maatschappelijke kosten en sluit aan op de tussentijdse analyse op de concept-RES'en door het PBL, waarin waargenomen wordt dat de voorkeuren van regio's veelal minder efficiënt zijn op verschillende vlakken, waaronder de maatschappelijke kosten.

Wind vraagt minder investeringen in het netwerk (piekbelasting), kent niet alleen overdag opbrengst, vraagt minder ruimte en biedt meer mogelijkheden voor dubbel ruimtegebruik. Ook is nadere uitwerking gegeven aan de ruimtelijke kwaliteit waarin gewerkt wordt aan optimalisering daarvan bij opwekking van elektriciteit. Daarnaast is een doelstelling de maatschappelijke kosten zoveel mogelijk te beperken en hierbij in de zoekgebieden en projectlocaties dezelfde 'knoppen' te hanteren. De regionale doelstelling minimaal 50% lokaal eigendom blijft gehandhaafd, waarbij gemeenten afzonderlijk kunnen streven naar een hoger percentage. De mate waarin doelstellingen gerealiseerd worden, mede vanuit het oogpunt maatschappelijke acceptatie, wordt bij de RES 2.0 beoordeeld. Er worden afspraken voorgesteld om regionale vervolgstappen te zetten in de Regionale Structuur Warmte. Daarnaast worden afspraken voorgesteld op het gebied van subregionale samenwerking, regionale participatie, verkenning MER, doorontwikkeling organisatie samen met Nieuwe Energie Overijssel, financiering en lobby. Deze afspraken zijn vooral een bevestiging en nadere uitwerking van

de voorstellen uit de concept-RES en de Startnota. Randvoorwaarde is dat het Rijk voorziet in adequate financiering van gemeenten die de komende jaren een enorme taak hebben de doelen en afspraken uit de RES uit te voeren.

Bij de concept-RES is een aantal duidelijke randvoorwaarden geformuleerd voor realisatie van de concept-RES West-Overijssel. Deze voorwaarden hebben betrekking op het netwerk, de SDE, wet- en regelgeving en bestuurlijke verantwoordelijkheid van de RES-partners. Recent is door landelijke werkgroepen een aantal kansen en knelpunten geformuleerd op deze onderwerpen. Omdat deze aanbevelingen nog besproken moeten worden in de regio, is in dit Hoofdlijnenakkoord nog geen beoordeling opgenomen over de adviezen van de werkgroepen. In de RES 1.0 zal nader worden ingegaan op de voortgang op deze randvoorwaarden.

1 Raadsleden, Statenleden en AB-leden vormen in West-Overijssel samen de werkgroep RSAB. De werkgroep versterkt de informatiepositie van de volksvertegenwoordigers in de regio, adviseert de Stuurgroep RES over het formele besluitvormingsproces, stemt agenda's van raden, Staten en algemeen besturen op elkaar af en bereidt regionale bijeenkomsten voor volksvertegenwoordigers voor. Alles met als doel hen optimaal bij de RES te betrekken.

Het bod en onze bijdrage daarin

Een van de belangrijkste punten uit de RES 1.0 is het indienen van het regionale bod voor de duurzame opwekking van hernieuwbare elektriciteit uit zon en wind van ruim 1,8 TWh. Dit bod is tot stand gekomen op basis van een verkenning van de gerealiseerde projecten, projecten in de pijplijn en ambities met betrekking tot de energietransitie per gemeente. Dit is doorgerekend naar een realistisch bod voor opwek in 2030.

Met dit voorstel wordt tevens besloten over de ambitie voor de opwek van hernieuwbare elektriciteit in onze gemeente, als onderdeel van het totale bod van onze RES-regio. Hiermee lopen we vooruit op de definitieve vaststelling van de RES 1.0, die later volgt. De vaststelling van de RES 1.0 betekent voor gemeenten dat zij een uitspraak doen over het gemeentelijk aandeel in het RES-bod en in overleg treden over de consequenties indien de randvoorwaarden voor het regionale bod niet gerealiseerd worden.

Voorstel

Voorgesteld wordt om in te stemmen met de doelstellingen en afspraken in het concept-Hoofdlijnenakkoord Regionale Energiestrategie West-Overijssel en het bod van Steenwijkerland van 171 GWh, voortkomend uit ons beleid 'Zonnepanelen op (Steenwijker)land', vast te stellen als het definitieve bod van onze gemeente ten behoeve van de RES 1.0.

Argumenten

- Het is een verplichting vanuit het Nationaal Programma RES aan provincies, gemeenten en waterschappen aan te sluiten bij een regio.
- In de startnota RES West-Overijssel is vastgesteld dat de bestuurlijke partners voor 1 juni 2020 komen tot een concept-RES West-Overijssel en voor 1 juli 2021 tot een RES 1.0.
- De vaststelling van het Hoofdlijnenakkoord West-Overijssel betekent voor de raad dat zij hiermee een uitspraak doet over het totaal van het regionale bod voor opwekking van hernieuwbare elektriciteit én het gemeentelijk aandeel in dit bod. Met dit besluit wordt geen uitspraak gevraagd over (de hoogte van) het bod van andere gemeenten. Omdat de onderverdeling in zon op land, zon op dak en wind indicatief is, is er volop de mogelijkheid om in de doorontwikkeling naar de RES 2.0 tot een aangepaste verdeling te komen.

Kanttelingen en risico's

De RES 1.0 wordt door netbeheerders gebruikt om hun investeringsagenda op af te stemmen. Wanneer onze gemeente na het vaststellen van de RES 1.0 ook andere vormen van hernieuwbare elektriciteit mogelijk wil maken, kunnen projecten daaromtrent vertraagd worden doordat zij lager geprioriteerd worden.

Duurzaamheid en social return

Met de doelstellingen zoals beschreven in de RES en het vaststellen van ons bod daarin, voldoen we aan de doelstellingen vanuit het klimaatakkoord en onze eigen doelstelling om energieneutraal te zijn in 2050.

Financiële toelichting

Vaststelling van het Hoofdlijnenakkoord heeft geen directe financiële consequenties. De uitvoering van de energietransitie wel en recent is hier door de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) een advies over uitgebracht. Het budget voor de RES-organisatie is beschikbaar voor de doorontwikkeling naar de RES 1.0 tot eind 2021. Mogelijk komt hier vanuit het NPRES nog een kleine aanvulling op. Over de financiering van de ontwikkeling van de RES 2.0 en verder (2022-2025) zal door het nieuwe kabinet besluitvorming plaatsvinden. Door de huidige demissionaire minister Van 't Wout is in een brief aan de Tweede Kamer aangegeven dat groot belang wordt gehecht aan continuïteit van de RES'en.

Ook het vaststellen van ons bod ten behoeve van de RES 1.0 heeft geen financiële consequenties voor onze gemeente.

Participatie en communicatie

Participatie in het kader van de RES vindt op verschillende manieren plaats. Vanuit de RES-organisatie heeft participatie plaatsgevonden met verschillende maatschappelijke partijen bij het vormgeven van de kaders van de RES 1.0, waaronder vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, woningcorporaties, natuur- en milieuorganisaties, land- en tuinbouworganisatie, lokale energie-initiatieven, vertegenwoordigers van jongeren(organisaties), et cetera. Deze zijn bijeengebracht in een adviesgroep RES West-Overijssel. Daarnaast zijn tevens de terreinbeherende organisaties zoals Staatsbosbeheer, Overijssels Particulier Grondbezit, IJssellandschap, Landschap Overijssel en Natuurmonumenten betrokken. De adviesgroep RES zal separaat nog een advies opstellen over het Hoofdlijnenakkoord.

In onze gemeente heeft participatie plaatsgevonden op het vlak van het onderliggende beleid; het beleidskader 'Zonnepanelen op (Steenwijker)land'. In 2017 is de G1000 georganiseerd, wat de basis vormt van onder meer dit beleidskader. Het beleidskader is vervolgens met een G1000-werkgroep en verschillende belangenorganisaties uitgewerkt tot het op 21 mei 2019 vastgestelde beleidskader.

Vervolgparticipatie zal met name plaatsvinden op projectniveau, bij de aanleg van zonnenvelden, zoals de afgelopen periode al verschillende malen is gebeurd. Daarbij is het van belang dat omwonenden van potentiële locaties vroegtijdig worden betrokken door de initiatiefnemer. In hoeverre dit participatietraject voldoende is doorlopen, is aan de raad om mee te wegen in het betreffende besluit. Dit betekent overigens niet dat elke individuele belanghebbende het eens hoeft te zijn met de uitkomst, maar wel dat deze de mogelijkheid heeft gekregen haar of zijn stem te laten horen.

Over het Hoofdlijnenakkoord is vanuit de RES-organisatie een persbericht uitgebracht. Op 31 maart 2021 om 12.00 uur is door de voorzitters van de stuurgroep RES West-Overijssel in een persgesprek het Hoofdlijnenakkoord RES West-Overijssel toegelicht.

Corona

Niet van invloed.

Uitvoering en planning

Vaststelling van de RES 1.0 is beoogd vóór 1 juli 2021 te zijn afgerond, met eventuele uitloop tot 9 juli. Om het Hoofdlijnenakkoord de functie te geven die in dit voorstel is aangegeven, is het van groot belang de besluitvorming in de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemene besturen over het Hoofdlijnenakkoord af te ronden vóór 1 mei 2021. Het bestuurlijk platform RES West-Overijssel heeft bovenstaand procesvoorstel afgestemd met de werkgroep RSAB die aan de agendacommissies van de raden, staten en AB' en zal vragen dit in de planning mee te nemen.

Bevoegdheid gemeentebestuur

Bij behandeling van het Hoofdlijnenakkoord in de gemeenteraad, heeft uw raad de mogelijkheid moties en/of amendementen in te dienen. Moties en/of amendementen op het Hoofdlijnenakkoord worden meegenomen in de afwegingen voor de definitieve tekst van de RES 1.0, waarbij alle raden een uitspraak doen over de RES 1.0, inclusief ingediende moties en/of amendementen. Hierbij heeft u wederom de mogelijkheid moties en/of amendementen in te dienen. Op het moment dat de RES 1.0 wordt vastgesteld, komt het Hoofdlijnenakkoord te vervallen, zodat er geen twee vastgestelde documenten zijn en het Hoofdlijnenakkoord de functie heeft om de input van de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen in de RES 1.0 te verwerken. De RES 1.0 zal daarop inclusief moties en/of amendementen worden ingediend bij de NPRES, waarbij met een apart traject deze moties en/of amendementen worden verwerkt. Dit kan ertoe leiden dat in de verschillende gemeenten verschillend beleid ontstaat.

Conform titel III van de Gemeentewet kan uw raad richting geven aan het beleid binnen de eigen gemeentegrenzen. U wordt gevraagd in te stemmen met het voorliggende Hoofdlijnenakkoord. Daarmee wordt u gevraagd in te stemmen met de Steenwijkerlandse propositie voor de RES 1.0. Instemming dus van ons Steenwijkerlandse bod in het regionale bod. Daarnaast bevat het Hoofdlijnenakkoord de uitgangspunten en doelstellingen voor de hele regio, dus van meerdere gemeenten, die gebruikt worden voor de opstelling van de RES 1.0 als regionale doelstelling. Ook hiervoor wordt instemming van uw raad gevraagd.

Vervolgproces

Na het indienen van de RES 1.0 start het vervolgproces richting de RES 2.0 en verder. Tot 2030 zal de RES elke twee jaar worden herzien en kunnen nieuwe ontwikkelingen op het gebied van opwek van hernieuwbare elektriciteit worden opgenomen. Hierbij zal de ontwikkeling van de energiemix zon en wind, in relatie tot ruimtelijke kwaliteit, netwerk en maatschappelijke acceptatie, worden gezien. De landelijke doelstelling is dat uiterlijk in 2025 de vergunningen moeten worden verleend om de doelstellingen in 2030 te halen. De RES 2.0 dient daarbij tevens als de input voor het op te stellen omgevingsplan en de ambities en ontwikkelingen rondom hernieuwbare energie (elektriciteit en anders) die daarin vanuit de gemeente worden opgenomen.

Is het besluit openbaar?

Ja

Besluit

Beslispunt 1

De gemeenteraad besluit:

1. In te stemmen met de doelstellingen en afspraken in het concept-Hoofdlijnenakkoord Regionale Energiestrategie West-Overijssel.
2. Het bod van Steenwijkerland van 171 GWh, voortkomend uit het beleid 'Zonnepanelen op (Steenwijker)land', vast te stellen als het definitieve bod van onze gemeente ten behoeve van de RES 1.0.

